

אליעזר קשתיאל

סימן לבנים

שיחות למועדי השנה

סימן לבנים

שיחות למועדי השנה

מאת

הרב אליעזר קשתיאל



לעילוי נשמת סבינו וסבתותינו היקרים:

זרח וציפורה פייגה גרובס ז"ל
חיים יהושע יוסף ז"ל ומלכה תבדל"א קנר
אליעזר ופנינה רוזנפלד ז"ל
אהרון ואסתר נוסבאום ז"ל
ספר זה יוצא לאור

ולעילוי נשמת:
אסלן ופרידה מנשה ז"ל
יצחק ז"ל ושפרה תבדל"א משען
דוד וסבינה קלינגר ז"ל
משה ומרים פיגנבוים ז"ל

שהשיבנו לארץ אבותינו, ובהערכה להורינו היקרים שמאירים לנו באהבה
מאורם, אור התורה והארץ, אור אבותם, סימן לבנים.

לעילוי נשמת אברהם גליק ז"ל, איש חסד גדול ולמדן עצום שנלקח בטרם עת.



לעילוי נשמת מורנו ורבנו
הרב הגאון אהרון ליכטנשטיין זצ"ל
ראש ישיבת הר עציון
ת.נ.צ.ב.ה

בסיוע ידידי 'בני דוד'
רינה ומנחם שניידמן וילדיהם





מזכרת נצח לעילוי נשמת

פינחס אליהו נבון ז"ל

בן שמחה

אשר ביטא בחייו את מצוות "ושמחת בחגך" מתוך דבקות
במסורת אבות - סימן לבנים.

מבעל תוקע וחזן בימים הנוראים, ועד לבניית סוכה בדבקות
מופלאה, וכל זאת יחד עם מאור פנים עצום.



לעילוי נשמת יקירנו
ניסים בן רחל (חלו) ז"ל
לאורה בת מיסה ז"ל
חיים בן לאורה הי"ד
גבריאל בן לאורה ז"ל
יחזקאל בן גורג'יה ז"ל
ג'וליט בת נזימה ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה



סימן לבנים

שיחות למועדי השנה

מאת הרב אליעזר קשתיאל

עריכה: צבי דיין

עריכת לשונית: ד"ר שרה ברנד, אלעד ברנד

הגהה: נתנאל שאול

עיצוב כריכה ודפי פרשיות: מיכל רוזנפלד סטודיו סקיצה

עטיפה: בת שבע ארד

סדר ועימוד: אלעד ברנד



בהוצאת בני דוד

ניתן להאזין לשיעורים נוספים מבית המדרש של בני דוד

באתר האינטרנט www.bneidavid.org



לפרטים והזמנות: korimnavon.co.il

חנות הספרים של מוסדות "בני דוד" - עלי. שיווק והפצת ספרים

מסת"ב: 6-791-555-965-978

נדפס בדפוס העיר העתיקה ירושלים

הדפסה ראשונה

אלול התשע"ז

© כל הזכויות שמורות

ניתן לצלם מהספר שלא למטרות מסחריות

תוכן עניינים

אלול

- אלול - שְׁנֵי פִיּוֹת..... יז
- אלול - הַתְּשׁוּבָה..... כ
- אלול - קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים..... כב
- אלול - יְסוּרֵי הַתְּשׁוּבָה וּמִרְפָּא הָאֲרֵתָה..... כה

תשרי

- ראש השנה - זְכַר לָנוּ אֶהְבֵּת קְדָמוֹנִים..... לא
- ראש השנה - שׁוֹפֵר הַרְחָמִים..... לג
- ראש השנה - סֵפֶר הַחַיִּים..... לו
- ראש השנה - "וַיִּתְּנוּ לָךְ כֶּתֶר מְלִיכָה"..... לט
- ראש השנה - סִימָנִים..... מג
- צום גדליה - מִיתַתּוּ שֶׁל צַדִּיק..... מח
- יום הכיפורים - 'כָּל נִדְרֵי'..... נב
- יום הכיפורים - מִלֶּךְ אֶחָד..... נד
- יום הכיפורים - הַקּוֹל..... נז
- יום הכיפורים - וְדוּי שֶׁל שְׁלוֹם..... נט
- יום הכיפורים - קְדוּשַׁת יְדֵים וְרִגְלִים..... סב
- יום הכיפורים - גִּזְלַת שֶׁרֶשׁ הַתְּשׁוּבָה..... סה
- סוכות - וּפְרוּשׁ עֲלֵינוּ סִכַּת שְׁלוֹמֶךָ..... סט
- סוכות - אֹרֶז פְּנִימִי וְאֹרֶז מְקִיף..... עא
- סוכות - אֲרֻבַּעַת הַמִּינִים - שֵׁם הַנִּיָּה..... עד
- שמיני עצרת - תְּפִלַּת הַגֶּשֶׁם..... עח

חשוון

בקשת גשמים - עזי פנים שַׁבְדוֹר..... פג
יום פטירת רחל אימנו - קולה של רחל..... פו

כסלו

יט כסלו - הדבקות בכלל ישראל..... צא
חנוכה - היחס הנכון אל הקדש..... צה
חנוכה - דמוקרטיה..... צט
חנוכה - הנצחון האמתי..... קב
חנוכה - נהגו לאכל מאכלי גבינה בַּחֲנֻכָּה..... קה
חנוכה - חיינו לאור העתיד..... קח

טבת

עשרה בטבת - עין טובה..... קיג
עשרה בטבת - רחבות הדעת..... קטו
עשרה בטבת - השואה - פגיעה ברוח האמה..... קיח
עשרה בטבת - פנים וחוץ..... קכ
ימי השובבי"ם - האחריות הגדולה..... קכג
ימי השובבי"ם - גאלת הדבור..... קכו

שבט

ט"ו בשבט - אהבת ארץ ישראל..... קלא
ט"ו בשבט - בין האדם לטבע..... קלה
ט"ו בשבט - הקלפה והפרי..... קמ
ט"ו בשבט - חמר קדוש..... קמד
ט"ו בשבט - צמיחה מתמדת..... קמו

אדר

אדר א - חדש העבור - אור החמה ואור הלבנה..... קנא

פרשת שקלים - שקלים - מטבעות של אש..... קנה
פרשת זכור - מלכות עמלק או מלכות ה'?..... קנח
פורים - זין וזכרון..... קסב
פורים - היחס בין הזמן לנצח..... קסה
פורים - מצות הפורים ושם הויה..... קעב
פרשת פרה - גבורת הטהרה..... קעה
פרשת החודש - תודעת 'אין עוד מלבדו'..... קעט

ניסן

פסח - מטרת ההגדה..... קפז
פסח - שעבוד מצרים ובריאת ישראל..... קצג
פסח - שאלות הבנים..... קצו
פסח - החרות שבעבודת..... ר
ספירת העומר - הדרך..... רד
ספירת העומר - אין כבוד אלא תורה..... רז

אייר

יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל - "קדשים תהיו"..... ריג
יום הזכרון לחללי מערכות ישראל - התשובה ליראת המוות..... ריח
יום העצמאות - הרגש הלאומי..... רכא
יום העצמאות - חובת השמחה..... רכד
לג בעומר - שמיעה פנימית..... רכח
לג בעומר - למוד הנסתר כחלק מתהליך הגאולה..... רלא
יום ירושלים - מזמור קכב..... רלה
יום ירושלים - משפט בצדק..... רלח
יום ירושלים - תשעה קבים של יפי..... רמב



הקדמת המחבר

מעשה אבות סימן לבנים

”ומחליף את הזמנים ומסדר את הכוכבים”.

מספר מגדלי תצפית מוצבים בדרכנו – המועדים והזמנים. סימני דרך אלה, שעל רצף הזמן, גורמים לנו להרים ראש משגרת החיים הברוכה לעבר מפת השמים שלנו, אל ערכי-העל המשקיפים מעלינו.

לעיתים, המעבר המהיר והחטוף מיום חול ליום חג אינו מותיר די זמן להכנה ותשומת לב, אך בנפשנו נחטא אם לא נקדיש ולו מעט מחשבה לקראת המועד הקרב ובא.

השתדלנו שלא להאריך, רק לעורר ולהאיר, ויהיו הדברים מצטרפים להכנות הרבות הקיימות כבר, ברוך ה'.

צרפנו לדברים התייחסויות למאורעות שונים במעגל השנה, וביניהם כאלה שהתחדשו בדורנו, כן ירבו מאורעות משמחי לב לכל בית ישראל.

יזכנו ה' לעלות למקדש ברגלים הקרבים ובאים לקראתנו לשלום, שמחים בבניין עיר האלוקים, מאושרים בעבודת גבוה.

אליעזר קשתיאל

סיוון

שבועות - חג צבור.....רמז

שבועות - שלמי צבור.....רנ

שבועות - ויהי ביום השלישי.....רנב

שבועות - המלכות - יסוד פסא ה' בעולם.....רנו

תמוז

י"ז בתמוז - שמש תמוז.....רסג

חודש תמוז - קרבן התמיד - עבודת ההתחדשות.....רסו

י"ז בתמוז - חובתם של תפשי התורה בתקופתנו.....רע

אב

ט' באב - עבודת השמיעה.....רעה

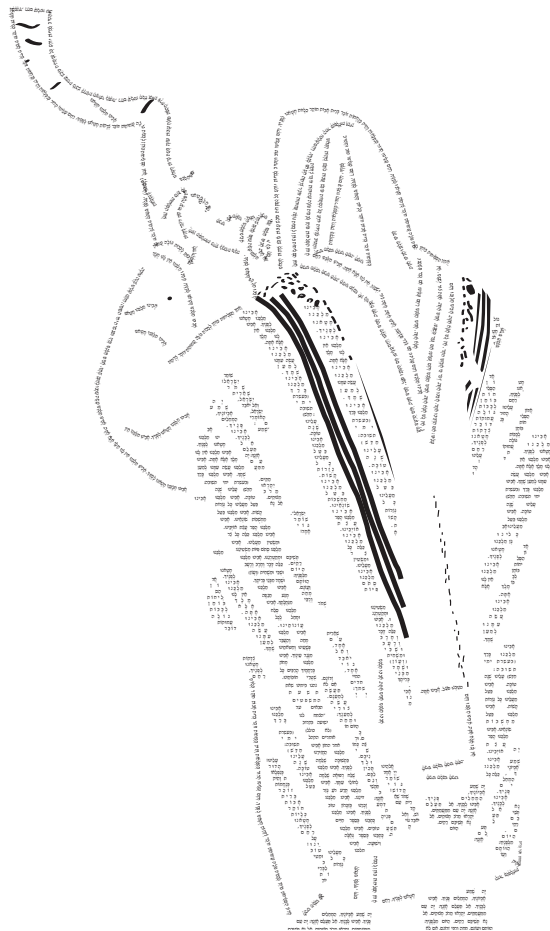
ט' באב - הגברת הצער כמבוא לתקון ולישועה.....רעח

ט' באב - חובת התוכחה.....רפו

ט' באב - שכינה בגלות.....רפט

חודש אלול

תשובה





אלול שְׁנֵי פִיּוֹת

”ה' שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתֶךָ” | ”הִלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי שְׁמַע הִלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי תְרוּעָה”

”ה' שְׁפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתֶךָ”

חודש אלול פותח תקופה שבה כוח הדיבור ילך ויתפוס מקום מרכזי. החל בסליחות, עבור לימים הנוראים גדושי התפילות והפיוטים, וכלה בהושענות ובשמחת תורה. עם תחילת השנה אנחנו מרבים בדיבור.

יש הנוהגים לומר לפני פסוקי דזמרה: ”הריני מזמן את פי להודות להלל לשבח את בוראי”. כותב על כך הרב קוק:

”הדבור בכללו יש לו כח כפול: דבור קדש, ודבור חול. דבור הקדש מוצאו הוא ממקור הדעה העליונה, יוצרת כל היצורים, ”בדעתו תהומות נבקעו”, ודבור של חול מקורו הוא למטה, מהיצורים הבאים ומתרשמים בנפשו של אדם מכל מה שיש ביצירה.

צריך האדם, בהיותו נגש להחל דבורו בקדש, בתפלה לאל חי, להזמין את פיו הזמנה הראויה לקדושה, כדי ששפעת הדבור תבא מהיסוד המקודש, ממקור הדעה העליונה, שכחה הוא לפעול על כל ההויה, באשר היצירה כולה באה מתוך הופעתה. הריני מזמן את פי”. (עולת ראייה א' קצב)

דיבור החול הוא דיבור שלאחר מעשה, דיבור שבא בעקבות המפגש עם המציאות. הדיבור משריש את חווית המציאות בנפשנו, והופך את הנושא המדובר לחלק מאתנו. לעומתו, דיבור של קודש מקורו שמימי, זהו דיבור משפיע שבכוחו ליצור ארץ. דיבורי התפילה נעוצים באמונה שבמו פינו אנו יכולים לשנות מציאות. ”הריני מזמן את פי” - הגישה לתפילה יכולה לחולל פלאים. השינוי הגדול ביותר בעולם נעשה דווקא על ידי הדיבור.

וידועת לנתב רגשות ואפילו מחשבות ודעות. "עם יודעי תרועה", עם שיודע את כוחה של התרועה, את מהלך רוחה. "שירו לו זמרו לו שיחו לו בכל נפלאותיו".

"אָמְרוּ, כָּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה שְׂמֵחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, לֹא רָאָה שְׂמֵחָה מִיָּמָיו" (סוכה ה, א). סופה של תקופת תשרי מגיע אל שיאו בשמחת בית השואבה. גדולי האומה רוקדים ושרים בלי הפסקה, מחללים⁴ ומחוללים שנה חדשה, אישיות חדשה. הכל מוכרע בדיבור, באומר החיים, בשירת החיים.

"תכלה שנה וקללותיה". הרבה הכרעות נדרשות כשמתחילים שנה חדשה, ובכל הכרעה יש פרידה. בתחילת השנה אנו נפרדים מהפה התחתון, על מנת שהפה העליון ינחה את חיינו לשיחות קודש, לשיחות של בנייה והתקדמות – "כִּי קְרוֹב אֱלֹהֵי הַדְּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ" (דברים ל, יד).



שיח תפילה חשוב כל השנה, אך במיוחד בתחילת השנה, בימים של הרת עולם "זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון"¹ (ירושלמי, ר"ה פ"א). שהרי הקב"ה ברא את העולם בכוח האמירה, "בעשרה מאמרות נברא העולם"² - "ברוך שאמר והיה עולם: התפילה... באה ממקור הקודש של הדיבור העליון, אמרת ה' הצרופה, שהיא קודמת לכל ההויה, וכל העולם כולו קבל מאמרה זו את כל הויתו" (עולת ראייה א' קצג).

כוחנו בפינו, אנחנו יכולים להיות שותפים לקב"ה ולהיות חלק מיוצרי מציאות חדשה. בכוחנו לברוא בריאה חדשה – שנה חדשה. "אל תִּירָאֵי תוֹלַעַת יַעֲקֹב (ישעיהו מא, יד). למה נמשלו ישראל לתולעת? לומר לך, מה תולעת הזה אינו מכה את הארזים אלא בפיה... כך אין להם לישראל אלא תפלה" (תנחומא שמות בשלח ס' ט).

"הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה"

תרועת השופר הבאה עלינו לטובה נקשרת לסוג מסוים של דיבור תפילה, "הללוהו" – הלל ותהילה. "ההלול", כותב הרב קוק, "הוא מגזרת 'הל אור', הארה והופעה בהכרת החיים העליונים ברום ערכם" (עולת ראייה שם). 'להלל' – מלשון הילה והארה, לשפוך אור על המתרחש בעולם. "תהילת אמת, פדויה מכל ציורי חשך". "ובשירי דוד עבדך נהללך ה' אלוקיננו". בכוח שפתותינו, על ידי הבעת השבח והתהילה, אנו יכולים לקבוע את איכות המציאות. במו פינו אנו מסוגלים להאיר את העולם כולו באור חדש, במשמעות חדשה. זוהי בריאה. אך יש מקום שבו קצרה שפתנו מלבטא. התהילה העליונה אינה תהילה של מילים, אלא של מנגינות, "כָּל הַנְּשִׁמָּה תְהַלֵּל יְהוָה הַלְלוּהָ". תהילה המתרוממת מעל כל ביטוי ורעיון, "בְּחִצְצָרוֹת וְקוֹל שׁוֹפֵר הָרִיעוּ לַפְּנֵי הַמֶּלֶךְ ה'" (תהלים צח, ו). זאת מוזיקת הלל, מנגינה יוצרת ומחוללת. קול נגינת השופר משולב בתפילה, זהו קול יוצר, קול שבא לחולל מציאות חדשה. במתן תורה, בהמלכת מלך, או בזמן הגאולה, קול השופר מבשר על יצירה חדשה, בריאה חדשה. זוהי המוזיקה של בריאת עולמות עליונים חדשים.

אנו מעצבים את המציאות בשירים וזמירות. מנבואה³ ועד לימוד תורה, הכל מלווה בניגון. המוזיקה מחוללת זרמים תת-קרקעיים, היא יוצרת אווירה של מרקם חברתי

1. רמב"ן בראשית ח: "ודע, כי אחרי שהסכימו שבתשרי נברא העולם, כאשר תקנו: זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון".

2. אבות ה, א.

3. שמואל א י, ה: "ויהי כבאף שם העיר ופגעתה כלל נביאים ירדים מהבמה ולפניהם נבל ותף וחליל וכנור והמה מתנבאים".

4. סוכה ה, א: "החליל חמשה וְשָׁשָׁה. זהו החליל של בית השואבה".